

עפ"א (חיפה) 34260-07-24 - מדינת ישראל נ' ספואן חדיד

עפ"א (חיפה) 34260-07-24 - מדינת ישראל נ' ספואן חדידמחוזי חיפה

עפ"א (חיפה) 34260-07-24

מדינת ישראל

נגד

ספואן חדיד

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

[21.10.2024]

כבוד השופט זיו אריאלי

פסק דין

בפני הודעת ערעור על גזר דינו של בית משפט השלום בחיפה [ת.פ. 13117/03-22] מיום 30.5.24.

רקע וטענות הצדדים:

1. נגד המשיב הוגש כתב אישום בבית משפט השלום בחיפה, המייחס לו עבירה של ביצוע עבודה אסורה, עבירה על סעיף 243(א) לחוק התכנון והבניה.

2. על פי כתב האישום, אמו של המשיב היא הבעלים הרשום על חלק בלתי מסוים בקרקע הממוקמת דרומית מערבית לדלית אל כרמל. המקרקעין בחזקתו בפועל ובשליטתו של המשיב. המקרקעין הוכרזו כקרקע חקלאית, והם מצויים במרחב התכנון המקומי-מחוזי של הועדה המחוזית חיפה. בין התאריכים 14.12.18-10.1.19 בנה המשיב במקרקעין, ללא היתר, רצפת בטון בשטח של 112 מ"ר. עוד נטען כי אילו עבודת הבנייה במקרקעין הייתה מותרת, שווי עבודת הבניה והמקרקעין היה מגיע לסך של 392,000 ₪. מלכתחילה הוטל על המשיב קנס מנהלי. בעקבות בקשתו להישפט - הוגש כאמור כתב האישום.

3. ביום 12.3.23 ניתן מענה מפורט לכתב האישום. הנאשם כפר בעובדות כתב האישום, טען כי אין לו כל זיקה לנכס, וכי עבודת הבנייה בוצעה על ידי אחר. התיק נקבע לשמיעת ראיות, אך במועד שנקבע - הודיע הסגור כי הוא מבקש להשתחרר מהמשך הייצוג של המשיב. בית המשפט קמא נעתר לבקשה, והתיק נדחה לשמיעת ראיות למועד אחר. במועד הנדחה התייצב המשיב עם סגור אחר, הודה בעובדות כתב האישום, כלשונו, ונקבע מועד לשמיעת טיעונים לעונש.

4. ביום 13.3.24 נשמעו טיעוני הצדדים לעונש. בטיעוניה עמדה המאשימה על הערכים המוגנים שנפגעו במעשי המשיב, על היעדר אופק תכנוני למקרקעין ולעבודות מושא כתב האישום, לעובדה כי המשיב לא הרס את הבניה. נטען כי הקנס המנהלי על עבירה זו הוא 300,000 ₪. המשיב ניהל הגנת סרק, שכן בחקירתו הוא הודה בביצוע העבודות. התמשכות ההליכים נגרמה בעטיו של המשיב, והודאת המשיב בבית המשפט באה רק כשנתיים לאחר הגשת כתב האישום. עוד נטען כי על פי סעיף 14 לחוק העבירות המנהליות - אין מקום להפחית מהקנס המנהלי אלא בנסיבות מיוחדות. בעניינו של המשיב לא קיימות נסיבות מיוחדות. לטענת המדינה, מתחם העונש נע בין 300-450,000 ₪. בעניינו, מדובר בבניה בשטחה שאינו גדול, אך מדובר בעבודות שבוצעו בשמורת טבע, במקום המסכל תכנית לסלילת דרך.
5. בטיעונו עמד הסנגור על המצב התכנוני המורכב ביישובי הכרמל. נטען כי המשיב פנה למועצה ונאמר לו כי השטח מיועד לבניה אך מצוי בשלבי תכנון. המשיב הודה בביצוע העבירה, התחייב לא לקדם את שלב הבניה. המשיב קיבל לידי את הצווים המנהליים, כיבד אותם ולא התקדם בביצוע הבניה. נטען כי כיום המצב התכנוני החל על המקרקעין שונה וכי קיימת תכנית כוללנית שאושרה. הבניה הקיימת לא תסכל שום תכנית עתידית שתחול על המקרקעין. ראש המועצה התייצב לדיון (טרם הודאת הנאשם והרשעתו) והתחייב בפני בית המשפט כי יקדם את התכנון במקום. נטען בנוסף כי המשיב מצוי בתחילת דרכו בחייו, התחתן לאחרונה, הודה ונטל אחריות.
6. בגזר הדין מיום 30.5.24 עמד בית המשפט על הצורך העולה מהפסיקה בענישה מחמירה ומרתיעה, לשם מיגור תופעת הבניה הבלתי חוקית, אשר הוגדרה לא אחרת כ'מכת מדינה'. נקבע, כי נוכח העובדה כי עבודת הבניה מתמצה ביציקת רצפה בשטח 112 מ"ר, הרי שמידת הפגיעה בערכים המוגנים היא ברף הנמוך-בינוני. עוד נתן בית המשפט קמא את דעתו לכך שמדובר בקרקע חקלאית מוכרזת, לכך שמדובר בעבודות שבוצעו בניגוד לתוכניות החלות על המקרקעין שיעודם חקלאי ובשמורת טבע. נקבע כי בתקופה הרלבנטית על פי תכנון של רשויות הבניה במקום ביצוע העבודות הייתה מתוכננת לעבור דרך, בתוך אזור אשר בעתיד מתוכנן היה להיות מיועד למגורים. הבניה האמורה מסכלת לפיכך את התוכניות הרלבנטיות. בנוסף, ועל פי אסופת מסמכים שהוגשה במסגרת שמיעת הטיעונים לעונש - המשיב קיבל התראה טרם הטלת הקנס, נמסר לו צו הריסה מנהלי, אותו הוא לא קיים.
7. נוכח השיקולים דלעיל, ובישם לב למדיניות הענישה הנוהגת, נקבע כי מתחם העונש ההולם נע בין 100-250,000 ₪, לצד התחייבות כספית הולמת, צופה פני עתיד. אשר לנסיבות שאינן קשורות בביצוע עבירה, התחשב בית המשפט קמא בכך שהנאשם יליד 1991, נשוי, נעדר עבר פלילי, אשר הודה בעובדות כתב האישום, הביע חרטה וחסך מזמנו של בית המשפט. עוד התחשב בית המשפט קמא בכך שעל פי מכתב מאת מהנדסת הרשות המקומית, החלקה מצויה בייעוד מגורים על פי תכנית מתאר כוללנית מאושרת, כי החלקה נמצאת במתחם המצוי בעדיפות ראשונה לתקצוב ולתכנון מפורט בשנת 2024, וכי ניתן לדייק את תוואי הכביש העובר בחלקה, בהתאם לחלוקת החלקה למגרשים.
8. בית המשפט קמא קבע כי ישנם "ניצנים" לשינוי תכנוני, אלא שהדרך לשינוי הייעוד וקבלת היתר עדיין ארוכה מאוד. עם זאת, יש בעמדת הרשות המקומית משום שיקול לקולה. בהינתן השיקולים שנמנו לעיל, ובשים לב להיקף הבניה ולסוג העבודות, לכך שהמשיב הפסיק את השימוש בבניה - נקבע כי יש למקם את עונשו של המשיב בחלק הנמוך של המתחם. משכך, גזר בית המשפט קמא על המשיב את העונשים הבאים:
- קנס כספי בסך 100,000 ₪, או 200 ימי מאסר תמורתו.

- התחייבות כספית בסך 80,000 ₪ להימנע משך שלוש שנים מיום גזר הדין מביצוע העבירה בה הורשע המשיב.
- צו הריסה, לביצוע בתוך 30 יום מיום מתן גזר הדין.
- צו איסור שימוש האוסר על שימוש בבנייה מושא כתב האישום.
מכאן הערעור.
9. לטענת המערערת, העונש שהטל על המשיב סוטה באופן משמעותי לקולא מהעונש הראוי ואינו הולם את נסיבות ביצוע העבירה. נטען כי בית המשפט קמא שגה בקביעת מתחם העונש ההולם, ושגה במיקום עונשו של המשיב בגדרי המתחם.
10. נטען, כי נוכח תכלית האכיפה ובשים לב לכך שעבירות תכנון ובניה הן עבירות כלכליות אשר בבסיסן עומד רווח כלכלי המופק על ידי מי שבונה ומשתמש במקרקעין ללא היתר - הרי שיש לתת משקל עודף לשיקולי הרתעה, ולקבוע קנס אשר שיעורו גבוה מהרווח אותו הפיק הנאשם מביצוע העבירה.
11. נטען כי מתחם העונש ההולם שנקבע - אינו מגלם את הערכים המוגנים ואת תכליות הענישה, ולא את תיקון 116 לחוק התכנון והבניה וסעיף 14 לחוק העבירות המנהליות. נטען כי גזרי הדין אליהם הפנה בית המשפט קמא בפרק מדיניות הענישה - כולל גזרי דין אשר ניתנו טרם תיקון 116 לחוק התכנון והבניה, ולא ניתנו בעקבות בקשות נאשמים להישפט לאחר הטלת קנס מנהלי. נטען לפיכך כי יש לקבוע מתחם עונש הולם הנע בין 300-450,000 ₪, ולמקם את עונשו של המשיב בחלקו האמצעי של המתחם.
12. ביום 11.9.24 התקיים דיון במהלכו נשמעו טיעוני הצדדים. ב"כ המערערת חזרה על טיעוניה בהודעת הערעור. הודגש כי אין בענייננו, לשיטת המערערת, נסיבות חקירות המצדיקות קביעת מתחם אשר נמוך מגובה הקנס המנהלי.
13. המשיב, אשר ייצג את עצמו בהליך הערעור, טען כי הפסיק את עבודות הבניה מאז שנת 2019, כי בנה בית במקום אחר, וכי על מנת לשלם קנס בסך 100,000 ₪ - נטל הלוואות, ואין באפשרותו לשלם יותר.
דיון והכרעה:
14. לאחר שעיינתי בגזר הדין, בהודעת הערעור על נספחיה ולאחר שנתתי דעתי לטענות הצדדים, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות.
15. ככלל, נטייתה של ערכאת הערעור היא לא להתערב בערעורים על מידת העונש, אלא במקרים בהם נפלה טעות מהותית בגזר הדין, או במקרים בהם יש בעונש שנגזר משום חריגה קיצונית מרמת הענישה המקובלת.
16. בענייננו, איני סבור כי זהו המקרה המתאים להתערבות בקביעות בית המשפט קמא, ואין המדובר בחריגה מרמת הענישה המקובלת. ר' לעניין זה, ולשם הדוגמא בלבד, פסקי דין שניתנו על ידי ערכאות ערעור, במקרים דומים:
- עפ"א (מחוזי חיפה) 12754-09-23 חאטר נ' מדינת ישראל (22.9.23): דובר בערעור נאשמת על גזר הדין. כתב האישום הוגש לאחר שהמערערת הגישה בקשה להישפט. במסגרת ההליך המנהלי הוטל על המערער קנס מנהלי בסך 300,000 ₪, בגין ביצוע עבודות בניה אסורה במקרקעין - בניית בית מגורים בשטח כולל של 266 מ"ר, ובצידה משטח בטון בשטח 97 מ"ר, כל זאת בקרקע חקלאית. נקבע מתחם עונש הולם הנע בין 300,000 ₪ ל- 1.5 מיליון ₪, אך מתקיימות נסיבות המצדיקות חריגה מהמתחם, בין היתר מטעמי אחידות בענישה. על המערערת הוטל קנס בסך 170,000 ₪ בצד ענישה נלווית. ערעור על חומרת העונש נדחה.
- עפ"א (מחוזי חיפה) 38653-06-23 מדינת ישראל נ' עאמר (15.9.24): שם דובר בערעור מדינה על גזר הדין. כתב האישום הוגש לאחר שהמשיב הגיש בקשה להישפט. במסגרת ההליך המנהלי הוטל על המשיב קנס מנהלי בסך 300,000 ₪, בגין ביצוע עבירה של עבודה אסורה במקרקעין - הקמת שלד המיועד למגורים בן שתי קומות, בשטח של 180 מ"ר, וכן קיר אבנים באורך 100 מטר ובגובה ממוצע של 5 מטרים - כל זאת על קרקע שייעודה חקלאי, המוכרזת כמיועדת לשמורת טבע. נקבע מתחם עונש הולם הנע בין 90,000-150,000 ₪. על המשיב הוגש קנס בסך 90,000 ₪, לצד ענישה נלווית. ערעור על קולת העונש - נדחה.
17. אכן, משהחל ההליך בהטלת קנס מנהלי ובבקשת נאשם להישפט, הרי שנקודת המוצא לגזירת הדין היא הוראת סעיף 14 לחוק העבירות המנהליות, לפיו משיבש אדם להישפט והורשע - הרי שבהיעדר נסיבות מיוחדות, לא יפחת הקנס שיטל מהקנס המנהלי המקורי. בענייננו, נוכח שטח הבניה מושא כתב האישום - הקנס המנהלי שהוטל מגיע לסך של 300,000 ₪.
18. הטעם להוראת סעיף 14 הנ"ל - ברור. הטלת קנסות הנמוכים מהקנס המנהלי, כדבר שבשגרה - תעודד נאשמים פוטנציאליים להגיש הגשת בקשות להישפט, בניסיון לחמוק מתשלום הקנס המנהלי. ועדיין - נקודת המוצא של הוראת סעיף 14 הנ"ל אינה בהכרח נקודת הסיום. רשאי בית המשפט להטיל קנס נמוך יותר, מקום בו קיימות נסיבות המצדיקות זאת: בין אם שיקולי צדק הייחודיים לנאשם (מחלה, מצב כלכלי, נסיבות אישיות אחרות), ובין אם משיקולי צדק כלליים (דוגמת אחידות בענישה).

19. ברע"פ 7286/22 בונפד נ' מדינת ישראל (23.2.23) נקבע כי בעניינים המובאים לפתחו של בית המשפט עקב בקשת נאשם להישפט, חלף קנס מנהלי שהוטל עליו - על בית המשפט לקבוע מתחם עונש הולם, בהתאם לתיקון 113 לחוק העונשין. עוד נקבע כי ראוי להעמיד את חלקו הנמוך של המתחם על שיעור הקנס המנהלי.
20. בעניינו, בית המשפט קמא קבע מתחם עונש הולם הנע בין 100,000-250,000 ₪. נדמה כי יש בקביעת המתחם משום הקלה יתרה בעניינו של המשיב. איני סבור כי יש בנימוקי גזר הדין משום הצדקה משכנעת לכך שאפילו הרף העליון של מתחם העונש ההולם - נמוך משיעור הקנס המנהלי.
21. חרף זאת, וגם אם היה מקום לקבוע מתחם עונש הולם גבוה יותר מזה שנקבע על ידי בית המשפט קמא - הרי שהיה מקום להקל עם המשיב, לסטות ממתחם העונש ההולם ולהטיל עליו קנס כספי בסדרי הגודל שהושתו עליו בסופו של יום.
22. בהקשר זה יש לתת את הדעת הן לעובדה כי אין המדובר בבנייה מסחרית אלא למגורים, הן להיקף הבניה, הן לעובדה כי העבודה האסורה מתמצה ביציקת רצפה ולא מעבר לכך, הן לכך שהמשיב חדל מביצוע העבודות, הן מהמצב התכנוני וממאמציה של המועצה להסדיר הליכי תכנון ביחס לאזור בו בוצעו העבודות [ר' בהקשר זה דברי ראש המועצה, בדיון בפני בית המשפט קמא מיום 7.2.24 וכן מכתב מהנדסת המועצה שהוגש לבית המשפט קמא במסגרת טיעוני הצדדים לעונש]. על כך יש להוסיף את גילו הצעיר של המשיב, עברו הנקי, מצבו הכלכלי (כעולה מדבריו במסגרת טיעוני הצדדים בערעור - אף לשם תשלום הקנס בסך 100,000 ₪ - נדרש ליטול הלוואות), והודאתו. אף טעמי צדק כלליים שעניינם אחדות הענישה - מכתבים הטלת קנס בסדרי הגודל שהוטלו על ידי בית המשפט קמא (ור' בהקשר זה פסקי הדין שהובאו לעיל בעניין חאטר ועאמר).
23. ייתכן כי ניתן היה להטיל קנס הגבוה מעט יותר מזה שהוטל. עם זאת, התוצאה הסופית אליה הגיע בית המשפט קמא - מאוזנת, צודקת בנסיבות העניין, ומצויה במתחם הסבירות.
24. נוכח האמור, בשים לב להוראת סעיף 14 לחוק העבירות המנהליות והשיקולים שהובאו לעיל, איני סבור כי נסיבות המקרה מצדיקות התערבות בגזר הדין. אשר על כן - הערעור נדחה. המזכירות תעביר את העתק פסק הדין לצדדים. ניתן היום, י"ט תשרי תשפ"ה, 21 אוקטובר 2024, בהעדר הצדדים.